

Österåkers kommun
Produktionsförvaltningen
Joakim Östling
Datum: 210921

Verksamhetsrapport Grundskola, fritidshem och grundsärskola, läsåret 20/21

Enligt skollagen 4 kapitlet 3-4 §§ ska ett systematiskt kvalitetsarbete genomföras både på huvudmannanivå och på enhetsnivå. Syftet är att säkerställa verksamhetens kvalitet och likvärdighet med utgångspunkt i skollag, läroplan och andra skolförfattningar. Alla huvudmän inom skolväsendet ska på huvudmannanivå systematiskt och kontinuerligt planera, följa upp och utveckla utbildningen. Planeringen, uppföljningen och utvecklingen av utbildningen ska genomföras även på förskole- och skolenhetsnivå. Rektorn ansvarar för att kvalitetsarbetet vid enheten genomförs. Det systematiska kvalitetsarbetet ska dokumenteras. Lärare, förskollärare, övrig personal och elever ska medverka i kvalitetsarbetet på enhetsnivå.

På medarbetar-/arbetslagsnivå är grunden i systematiskt kvalitetsarbete det som sker i vardagen, när varje pedagog/arbetslag utvärderar och vidtar åtgärder i verksamheten. Pedagogen är i förhållande till eleven den viktigaste delen i styrkedjan från politik via nationella och skolspecifika utvecklingsområden till den enskilda elevens utveckling. Syftet är att utveckla verksamheten för högre måluppfyllelse för våra barn/elever.

På rektors-/ledningsnivå innebär kvalitetsarbetet bland annat att hjälpa pedagogerna med förutsättningar, struktur och systematik för dokumentation och datainsamling på skolnivå. Kvalitetsarbetet stöttar därigenom enheten att sätta riktning, vidta åtgärder och rikta resurser till prioriterade utvecklingsområden. Syftet är att styra utvecklingen av verksamheten för högre måluppfyllelse för våra barn/elever.

På skolchefsnivå definieras struktur för kvalitetsarbetet för att stötta skolor i deras systematik att samla in data till aggregerad nivå. Kvalitetsarbetet ger då stöd till arbetet att sätta riktning, vidta åtgärder och rikta resurser till prioriterade utvecklingsområden som berör alla enheter och samtidigt fånga upp enskilda skolors utvecklingsområden. Kvalitetsarbetet ger då underlag för rapporter och utvecklingsplaner, samtidigt som det ger beslutsunderlag till styrelse och övrig politik/förvaltning. Syftet är att säkerställa kvalitet och utveckling av verksamheten för högre måluppfyllelse för våra barn/elever.

Den information och data som utgjort underlag för den sammanfattande analysen bygger på

- Skolchefens avstämningssamtal med rektorer

- De processer som sker på chefsmöten för rektorer
- Medarbetarsamtal
- Skolornas systematiska kvalitetsarbete, särskilt skolornas enhetsrapporter i verktyget Stratsys
- De politiska målbildatorerna
- Nationella resultatsammanställningar, särskilt enkätresultat från Skolinspektionens skolenkät och resultatsammanställningar från Kolada

Sammanfattning

Österåkers kommunala skolor har generellt höga kunskapsresultat, både i faktiska värden och ur ett relativt modellberäknat perspektiv. Alla kommunala grundskolor når bättre resultat än modellberäknade värden.

I Österåker har de kommunala skolorna under läsåret 20/21 förbättrat resultaten betydligt, särskilt inom gymnasiebehörighet och andel elever som nått kunskapskraven i alla ämnen. Det har även skett en viss ökning i meritvärde. Vi har i dagsläget inte en jämförelse i förhållande till riket men en rimlig gissning är att de kommunala grundskolorna i och med resultatförbättringen under läsåret 20/21 befinner sig i det som vid nationella jämförelser kallas ”positiv referens” inom alla kunskapsområden. Det betyder att Österåkers kommunala grundskolor befinner sig inom de 10% av kommuner med bäst betygsresultat.

- Meritvärdet har ökat från 243,1 till 244,4, en ökning med 1,3 meritpoäng.
- Gymnasiebehörigheten har ökat från 89,1 procent till 92,9 procent, en ökning med 3,8 procentenheter. Det är en kraftig ökning.
- Andelen elever som nått kunskapskraven i alla ämnen har ökat från 84,8 procent till 90,2 procent, en ökning med 5,4 procentenheter. Även det är en mycket kraftig ökning.

Ett annat sätt att mäta skolresultat är att jämföra dem med de resultat som kommunen och enskilda skolor förväntas uppnå. Den jämförelsen visar att alla kommunala skolor i Österåkers kommun överträffar förväntade kunskapsresultat.

En ytterligare markör för skolresultaten i Österåkers kommun finns genom det så kallade Österåkersprovet. Det är ett prov som årligen genomförs för våra elever i årskurs 5 och 8. Provet har haft samma uppgifter över tid i syfte att kunna jämförelser. Provresultaten för läsåret 20/21 är de bästa som uppmätts för våra elever. Den stora förändringen är andelen elever med höga resultat, där det är särskilt tydligt med rörelse från resultat på D/E-nivå till idag B-nivå.

Skolenkäten är en del av Skolinspektionens granskning av landets skolor. Enkäten samlar in synpunkter från elever, föräldrar och den pedagogiska personalen i skolorna och är ett av flera underlag som Skolinspektionen använder i sina bedömningar. Skolenkäten genomfördes i mars 2021 och omfattade årskurserna 5 och 9 i grundskolan samt grundsärskolan. Österåkers kommunala skolor har förbättrat sina resultat i Skolinspektionens granskning Skolenkäten inom alla områden. Resultatet visar också en större likvärdighet mellan de kommunala grundskolorna jämfört med föregående granskning. Det är glädjande med en så bred ökning och att det finns en större likvärdighet mellan skolorna när personal, elever och föräldrar beskriver verksamhet i grundskola, fritidshem och grundsärskola. Särskilt glädjande är att områdena ledarskap, elevers trygghet, utveckling av utbildningen och elevhälsa har stärkts. Det är starka indikatorer när grundskolans personal höjer ledarskap och elevhälsa, det borgar för en utveckling även framåt. Som ett exempel på den tydliga resultatförbättring är den frågeställningen som jämförs på nationell nivå, nämligen andelen positiva elevsvar i årskurs 9 på påståendet ”Jag är nöjd med min skola som helhet”. Där har Österåkers kommunala skolor förbättrat sina resultat från 61,1% till 73,7%, en betydlig förbättring i elevernas upplevelse av sin skola.

Liknande resultatförbättring finns i våra interna kvalitetsgranskningar, exempelvis genom årliga enkätundersökningen "Med Målen i Sikte (MMiS)" och medarbetarundersökningar. Ledarskapet har stärkts i våra grundskolor och personalen uppvisar en ökad nöjdhet med våra skolor. Även elever ger en betydligt mer positiv bild av vår skola.

Skolornas verksamhet har under detta läsår som helt präglats av Covid-19 alltså lyckats bedriva god undervisning. Detta trots många gånger svåra förutsättningar som handlat om verksamheten på distans, stor personalfrånvaro, nya vikarier, oro för smitta, stor belastning risk för överansträngning bland medarbetare, nya direktiv samt snabb övergång till ökad digital hantering av dokument och möten. En stor eloge till alla som bidragit till att det fungerat. Att en verksamhet fungerar även under nya oväntade förutsättningar visar på en stabilitet och väl inarbetade rutiner och arbetssätt.

Generellt finns det god organisation, rutiner och struktur på skolorna för att arbeta systematiskt med kvalitetsarbetet. I och med att rektor är en del av utvecklingsarbetet kan det vara svårt att zooma ut och betrakta verksamheten. Det gör att det ibland är svårt att se om rektorerna i sina enhetsrapporter beskriver önskade läge eller det faktiska läget på skolan.

Rektorerna beskriver tre huvudspår som skäl till resultatförbättringen under läsåret 20/21:

1. Mer fokus på kärnuppdraget; lärandeuppdraget för våra barn och elever.

2. Grundskolorna har än mer förstärkt organisatoriska och strukturella delar, såsom driftsorganisation och utvecklingsorganisation.
3. Skolans ledning har hållit i den kraft som skapas genom ett relationellt ledarskap, det gör att våra medarbetare är med i vår skolutveckling.

Skolchefen delar rektorernas bild av huvudspåren och tänker att pandemin kan ha hjälpt till i styrkan och hastigheten i den specifika skolutvecklingen. Det bör dock tilläggas fler perspektiv som påverkar resultatförbättringen. Ledarskapet i Österåkers kommunala skolor är högt värderad. Personalen ger i olika mätningar höga omdömen till sina rektorer och ledningsgrupper, ett av de starkaste skälen till goda resultat enligt beprövad erfarenhet och forskning. Vidare finns en tydlighet och långsiktighet i skolornas utvecklingsarbete. Alla skolor har fleråriga utvecklingsområden och vinsten med det är att skolans medarbetare känner till sin utveckling och var den kommer från. Dessutom ger långsiktigheten och det starka ledarskapet en stadga till verksamheten, något som har visat sig mycket viktigt ett rörigt verksamhetsår som läsåret 20/21 faktiskt varit, med många beslut och nya förutsättningar som skolorna har behövt anpassa sig till.

Skolchefens analys av olika områden

Kunskapsresultat – undervisning

Rektorerna leder arbetet och säkerställer under medverkan av sina medarbetare att elever lär och tillägnar sig erfarenheter och kunskaper. Det fungerar genom att det på skolorna pågår en ständig reflektion och en påtagligt självkritisk hållning i hur man säkerställer detta. Rektorerna ger många exempel på det fina arbete som bedrivs och den skolutveckling som finns ute i våra skolor. Rektorerna beskriver både kvantitativa mått för att underbygga sina resonemang såsom enkäter och betyg, men även många kvalitativa delar lyfts såsom intervjuer med elever/lärare och lektionsbesök från rektor, förstelärare och/eller elevhälsopersonal. En önskan finns dock att skolorna i ännu större utsträckning gör beskrivningar som tydliggör hur själva undervisningen bedrivs.

Ledarskap

Samtliga grundskolor visar upp en stolt beskrivning över sin verksamhet och det arbete som rektor, ledning och medarbetare gör. Det är slående hur stark känslan av nöjdhet är, inte att man är klar med sin utveckling, men kvalitetsarbetet ses som ett tillfälle då man får fira den framgång som finns ute på de olika skolorna. Om man ändå ska försöka se mönster i vad som skapat den goda utvecklingen inom området rektors ledarskap skulle det kunna vara följande tre spår; systematiskt kvalitetsarbete, ledning/styrning i både detaljer och helhet och relationellt arbete.

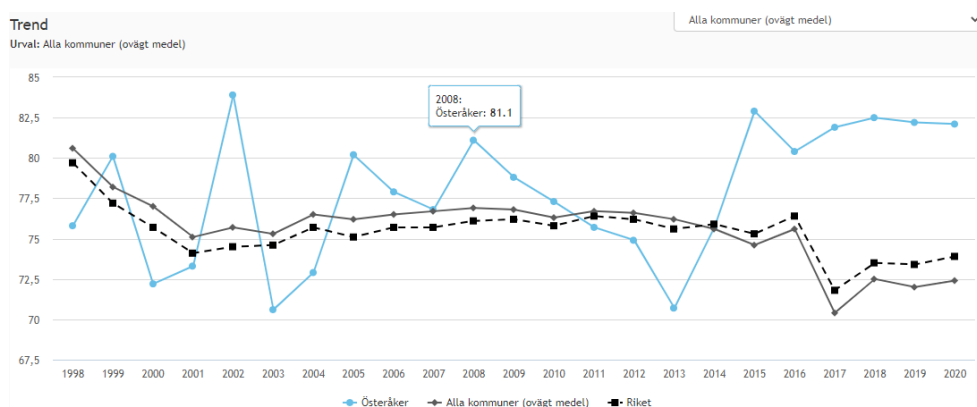
Skolorna nämner genomgående förbättring inom de enskilda skolornas systematiska kvalitetsarbete där många exempel nämns inom förstärkt struktur och organisation. Överhuvudtaget har det systematiska kvalitetsarbetet breddats och fördjupats, det är i mer alla enskilda på skolans angelägenhet och det har närmat sig klassrummet och lärandet.

Inom området ledning/styrning finns en förbättrad bild i skolornas beskrivningar. Rektorer har koll på sin verksamhet i både helheter och detaljer. Många rektorer beskriver den goda kunskap skolan/ledningen har kring de elever som är i behov av stöd och hur det stödet är organiserat.

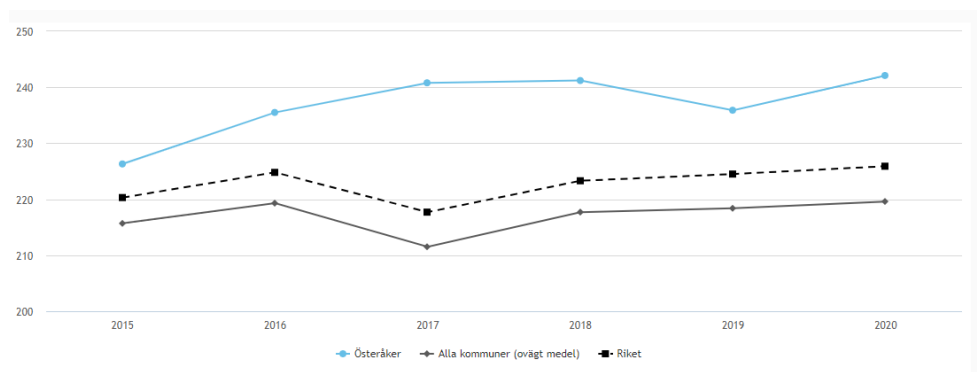
Slutligen beskriver skolorna vikten av att se personerna som navet i vår verksamhet. Direkt och indirekt går att läsa in en stor tillit till elever och medarbetare vilket bör vara en del i skolornas utveckling. Den relationella delen i skolornas verksamhet kanske har blivit än mer påtaglig i en pandemi där avstånd och murar mellan människor skapats.

Kunskapsresultat över tid (grafer)

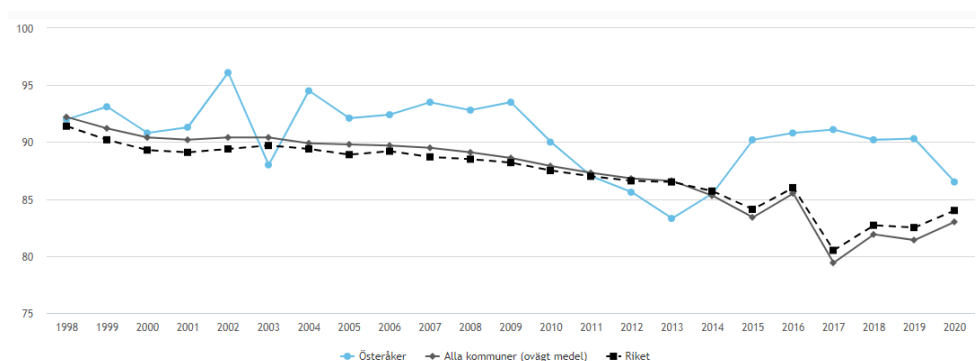
Andel elever som uppnår kunskapsresultat i alla ämnen

Meritvärde över tid

Andel gymnasiebehörighet över tid

Enkätresultat

Österåkers kommunala skolor höjer sig över hela linjen i årets resultat i Skolinspektionens granskning Skolenkäten. Resultatet visar också en större likvärdighet mellan de kommunala grundskolorna jämfört med föregående granskning. Resultaten är glädjande och ett kvitto på det goda arbetet som bedrivs i våra skolor. Särskilt glädjande är den större likvärdighet mellan skolorna när medarbetare, elever och föräldrar beskriver vår verksamhet. De specifika områden som stärkts markant är ledarskap, elevers trygghet, utveckling av utbildningen och elevhälsa. Liknande resultatförbättring syns i det interna enkätverktyget MMiS (Med Målen i Sikte).

Skolenkäten är en del av Skolinspektionens granskning av landets skolor. Enkäten samlar in synpunkter från elever, föräldrar och den pedagogiska personalen i skolorna och är ett av flera underlag som Skolinspektionen använder i sina bedömningar. Skolenkäten genomfördes i mars i år och omfattade årskurserna 5 och 9 i grundskolan samt grundsärskolan och årskurs 2 i gymnasiet.

Frågorna omfattar elevernas, respektive personalens och vårdnadshavarnas uppfattning kring olika frågor. Det handlar om frågor om allt ifrån stimulans, att veta vad som krävs, trygghet, studiero, elevhälsa, ordningsregler och anpassning efter elevens behov till frågor om delaktighet och inflytande, förhindrande av kränkningar, grundläggande värden samt argumentation och kritiskt tänkande.

Förra gången Skolenkäten genomfördes i Österåkers kommun var 2019. Då låg resultatet för Österåkers grundskolor under medel i riket och där några skolors resultat avvek negativt.

Förutsättningar

Grundskolorna har de senaste åren inte uppnått en ekonomi i balans, en stor anpassning av personalkostnader gjordes under 2021. Kompetensväxling har skett under våren, med de ekonomiska effekterna planerade under hösten. Skolorna beskriver att det finns ekonomiska förutsättningar för att skapa en fortsatt god kvalitativ verksamhet. Det är dock viktigt att poängtera att

skolorna i Österåkers kommun har hög ekonomisk effektivitet enligt nationella jämförelser.

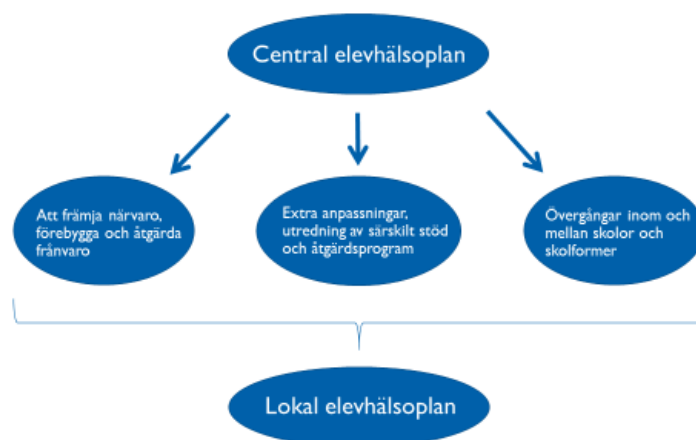
Genom att införa mer digitalt arbete, både genom införandet av lektioner på distans och digitala möten har pandemin synliggjorts att den IT-utrustning som finns på flera skolor behöver kompletteras. En första beställning är gjord och behöver följas upp inför budgetarbetet 2022. Flera rektorer har efterfrågat ny hårdvara, det vill säga läsplattor och PC, där utbytet nu är påbörjat.

Vad gäller lokalerna finns en förhoppning om att funktionen som lokalansvarig inom produktionen ska underlätta kommunikationen med hyresvärderna. Det efterfrågas tydlig struktur och organisation för det inre och yttre underhållet som i många fall upplevs eftersatt. Det är tydligt att det enskilt största problemområdet inom förutsättningar som skolor lyfter är lokalfrågan. Det kan vara trånga, ofräscha lokaler men det är ofta även problematiskt ventilation som lyfts. Lokalfrågan är en viktig fråga, och ett önskemål om grupprum med mera finns för vidare utveckling.

Under de senaste åren har förvaltningen tillsammans med bland annat våra rektorer arbetat fram olika rutindokument som stöd till skolorna.

Förvaltningens förhoppning är att våra rutindokument ses som ett stöd av våra skolor, där ett gemensamt arbete ska ses som en del i vårt arbete att fortsatt vara en god arbetsgivare. Parallellt är det en viktig del i vår strävan att öka likvärdigheten för våra elever och därmed ytterligare förbättra våra skolresultat. Rutindokumenterna som särskilt bör lyftas fram är följande:

- Att främja närvaro, förebygga och åtgärda frånvaro,
- Extra anpassningar, utredning av särskilt stöd och åtgärdsprogram
- Övergångar inom och mellan skolor och skolformer

Förvaltningen kommer under läsåret 21/22 arbeta fram liknande rutindokument, förutom de dokument som beskrivs ovan, inom åtminstone två definierade områden; förbättrat systematiskt kvalitetsarbete och rutiner och riktlinjer kring arbetet mot kränkande behandling. Kommunen kommer samtidigt arbeta för att skapa en yta på det nya intranätet där vi kan samla våra rutindokument och personal därigenom lätt kan nå dem.

Delaktighet

Elevers delaktighet behöver hållas nära deras vardag och undervisning. De analyser som behöver göras inom delaktighet är med andra ord knutet till detaljer på skol-, lärar-, ämnesnivå. Enkätresultat inom delaktighet är en viktig markör för hur elever trivs, hur de uppfattar det sociala klimatet på skolan och hur de känner engagemang för sin undervisning. Resultaten för 2021 är på ungefär samma nivå som tidigare år i kommunspecifika enkäter. Vi kan dock se att i Skolenkäten 2021 ger grundskolans personal som helhet något sämre värdering än riket, även om resultatet i sig är en förbättring från Skolenkäten 2019. De tre påståenden som ställs till personalen i Skolenkäten är ”Eleverna ges (efter ålder och mognad) möjlighet att påverka skolmiljön”, ”Eleverna är med och påverkar undervisningens innehåll” och ”Jag låter mina elever påverka arbetssätten i undervisningen”.

Övergångar

Skolorna beskriver förbättrade rutiner kring övergångar inom och mellan skolor. Skolorna lyfter sitt långsiktiga interna övergångsarbete och även det rutindokument som skapat av förvaltningen lyfts som en framgångsfaktor. Det är dock tydligt att antalet lämnande enheter är en försvårande omständighet. De skolor som tar emot elever från färre antal förskolor är generellt mer tillfreds med sin skolas övergångsarbete. Den del av övergångsarbetet som varit mest problematisk är övergången förskola-förskoleklass. Det finns rutiner inom området men det kan behövas förtydliganden. Av det skälet är en arbetsgrupp under ledning av elevhälsochef Henrik Kempe igångsatt med uppdraget att ge förslag till förtydliganden till nuvarande rutindokument. Det är även viktigt att påpeka att vi i arbetet med svåra elevärenden i samband med ansökan till kommunövergripande särskilda undervisningsgrupper (Rosverksamheten) hittar elever där kunskaper från tidigare skolgång inte tagits tillvara. Det har gjort att det finns elevfall där stödbehov upptäcks för sent.

Slutligen, ett gott exempel på intern överlämning: *När tjänstefördelningen är klar inför nästa läsår har vi organisation för överlämning. Först besök av nya läraren i klassrummet under en vanlig lektion då ordinarie lärare undervisar. Veckan därpå kommer eleverna på besök till nya läraren i nya klassrummet. Då har nya läraren planerat en kortare lektion, ca 40 minuter. På junidagarna sker sedan överlämningsamtal mellan alla pedagoger så att alla som ska lämna eller ta emot en ny elevgrupp ger och får viktig information. Därefter ges tid för grovplanering utifrån den information läraren har om nya elevgruppen. För de elever i behov av särskilt stöd eller extra anpassningar är speciallärare med vid överlämning, så att dessa elever får en bra och heltäckande överlämning. För de elever som är i behov av särskilt stöd är ofta vb med vid del av överlämningen för att vb ska känna trygghet med informationsöverföringen och mottagandet av den nya läraren.*

Slutsats

Grundskolornas gemensamma fokus läsåret 2021-2022 är redan identifierat och handlar om det systematiska kvalitetsarbetet. Här kommer fokus att ligga på innehåll och delaktighet och hur vi kan hitta de mätpunkter som alla skolor ska granska, mäta, bedöma och värdera för att vi ska säkerställa en fortsatt god kvalitet och likvärdighet.

Långsiktiga frågor framåt, enskilda skolor och förvaltning (från tidigare års verksamhetsrapport)

1. Utveckla det systematiska kvalitetsarbetet så att:
  - Undervisningens kvalitet tydliggörs med analys av hur skolan ser på kopplingen mellan undervisningens kvalitet och kunskapsresultaten i alla ämnen.
  - Elevernas och personalens bild analyseras inom de områden som fångas upp av olika enkätfrågeställningar på förvaltningsnivå, skolnivå, klassnivå och lärarnivå.
  - Större delaktighet uppnås i analys och framtagande åtgärder för skolutveckling på lokal och central nivå.

Målet är delvis uppnått och kommer att vara prioriterat även kommande år.

Tydligt definierade årshjul ses som viktig del i förbättringsarbetet. Det möjliggör kollegialt lärande på skolorna. Enhetsrapporter och enhetsplaner har en tydligare och mer definierad plats på skolorna.

Utvecklingsarbete finns kring hur och när kvalitetsutvärderingar med analys ska göras, flera skolor nämner fler avstämningstillfällen för att låta arbetet bli än mer levande och relevant. Många skolor nämner att olika former av organisationer börjar sätta sig på skolorna, dels en driftsorganisation i form av arbets-/ämneslag och dels utvecklingsorganisationer i form av olika utvecklingsgrupper där bland annat förstelärares roll har förtydligats.

Alla skolor har fleråriga utvecklingsområden som har skapat stadga och långsiktighet i våra skolor. De flesta har även olika former av visioner för sin skola, ett arbete som än mer kan utvecklas och kommuniceras där det systematiska kvalitetsarbetet kan vara till hjälp.

2. Tydliggöra, utvärdera och eventuellt revidera resursfördelningsmodell så att:
  - Rektorer i större utsträckning beskriver att de kan skapa en ekonomi i balans samtidigt som elever ges goda förutsättningar för lärande, trivsel och trygghet.
  - Rektorer och förvaltningen i större utsträckning förstår resursfördelningsmodellens uppbyggnad och syfte.

Vissa delar har hanterats men ett område som inte helt hunnits med på grund av covid-19 och ändrade förutsättningar. Det som kvarstår är hur vi ska resursfördela så att det är tydligt vilka, och på vilka grunder, enheter som förväntas ha ett positivt respektive negativt resultat avseende budget 2022. Målområdet kvarstår prioriterat även kommande verksamhetsår beroende på att de kommunala grundskolorna inte uppnått en ekonomi i balans under de senaste åren.

Digitala Signaturer